

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

«___» _____ 2018 р.

Голова приймальної комісії

_____ **І. С. Бондар**

**ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
з географії
для вступників на освітній ступінь
«Бакалавр»**

Обговорено та схвалено на
засіданні
кафедри міжнародного туризму
протокол № 11
від 19 лютого 2018 року

Київ - 2018

Програма співбесіди з географії для вступників на освітній ступінь «Бакалавр»
– 16 с.

Укладач: В.С. Антоненко, доктор географічних наук, професор, професор
кафедри економіки КНУКіМ

Київ - 2018
1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до розділу VIII Правил прийому до Київського національного університету культури і мистецтв у 2018 році спеціальною умовою щодо участі у конкурсному відборі при вступі для здобуття вищої освіти на основі повної загальної середньої освіти є зарахування за співбесідою.

Відповідно Додатку 5 Правил прийому до КНУКіМ у 2018 році, конкурсний предмет «Географія» є обов'язковим при вступі на спеціальності *027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство, 034 «Культурологія», 035 «Філологія», 051 «Економіка», 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм», 292 «Міжнародні економічні відносини».*

Вступні випробування у формі співбесіди проходять:

- особи, визнані інвалідами війни відповідно до пунктів 10-14 статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- особи, яким Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» надане право на прийом без екзаменів до державних закладів вищої освіти за результатами співбесіди;
- особи з інвалідністю, які неспроможні відвідувати заклад освіти (за рекомендацією органів охорони здоров'я та соціального захисту населення).

Перелік показників конкурсного відбору, строки та порядок проведення вступних випробувань для даної категорії вступників визначаються Правилами прийому до Київського національного університету культури і мистецтв у 2018 році.

Програму співбесіди з географії з урахуванням вимог до обсягу знань, умінь і навичок, передбачених Державним стандартом загальної середньої освіти та Навчальною програмою з географії (рівень стандарту) для 6-11 класів загальноосвітніх шкіл, затвердженою Наказом Міністерства освіти і науки України № 1407 від 23 жовтня 2017 року.

Мета співбесіди – з'ясування рівня теоретичної і практичної компетентностей абітурієнта з предмету «Географія», набутих на базі повної загальної середньої освіти, необхідних для продовження навчання за ОС «Бакалавр», згідно програми зовнішнього незалежного оцінювання з географії.

Завдання співбесіди з географії:

- визначити рівень набутих знань і умінь;
- оцінити сформованість комплексного, просторового, соціально орієнтованого уявлення про Землю на основі краєзнавчого, регіонального та планетарного підходів;
- перевірити здатність застосовувати географічні знання та набуті вміння для аналізу природних, суспільних і господарських процесів, подій, явищ;
- встановити ступінь сформованості географічних компетенцій, географічної культури.

2. ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ

Під час проведення співбесіди з географії вступник повинен довести достатній рівень сформованості наступних компетенцій:

- усно й письмово тлумачити географічні поняття, факти, явища, закони, теорії;
- описувати географічні об'єкти, процеси, явища, послуговуючись багатим арсеналом мовних засобів – термінами, поняттями тощо;
- обговорювати проблеми географічного змісту глобального та регіонального рівня;
- усвідомлювати значущість здобутків географічної науки, зокрема пошанування досягнень українських учених;
- застосовувати математичні методи для розв'язання географічних проблем і задач, розуміти і використовувати математичні моделі природних та суспільних явищ і процесів;
- усвідомлювати варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні географічних проблем і задач;
- пояснювати явища в живій природі, використовуючи наукове мислення;
- аналізувати і визначати проблеми довкілля;

- оцінювати значення географії для сталого розвитку та розв'язання глобальних проблем;
- шукати, обробляти і зберігати інформацію географічного характеру, критично оцінюючи її;
- генерувати ідеї й ініціативи щодо проектної та винахідницької діяльності, ефективного використання природних ресурсів;
- прогнозувати вплив географічних процесів і закономірностей на розвиток технологій, нових напрямів підприємництва;
- нівелювати ризики і використовувати можливості для створення цінностей для себе та інших у довкіллі;
- виявити знання про географічну диференціацію природи Землі від загальнопланетарного до регіонального рівня;
- мати географічні уявлення про великі частини земної поверхні – природні комплекси материків та океанів, їх просторову неоднорідність;
- мати поняття про політичну карту, населення та види його господарської діяльності, екологічні виклики людства;
- виявити картографічну грамотність, практичні уміння щодо знаходження, систематизації та презентації різноманітної географічної інформації;
- володіти знаннями та уявленнями про Україну як цілісну країну, в якій відбуваються різноманітні глобальні та регіональні природні, суспільно-географічні та екологічні процеси;
- мати поняття і закономірності, поглибленні та узагальненні теоретичні знання з фізичної та суспільної географії;
- володіти уявленням про окремі поняття суспільно-географічного змісту;
- проявити практичні уміння і навички самостійної роботи, що сприятимуть активній соціально відповідальній поведінці людини у географічному просторі країни;
- володіти поняттями й базовими знаннями про суспільну географію та особливості розвитку сучасного господарства в Україні і світі;

- володіти знаннями структури світового господарства та її відображенням в економіці України, найважливіших глобальних проблем людства;
- проявити уміння виявляти та аналізувати економічні, соціальні й екологічні процеси та явища на глобальному, регіональному і локальному рівнях;
- усвідомлювати роль міжнародного співробітництва у розв'язанні глобальних проблем людства;
- проявити пізнавальний інтерес, інтелектуальні та творчі здібності, самостійну навчальну діяльність шляхом пошуку та опрацювання географічної і статистичної інформації з різних джерел.

3. ТЕМАТИКА СПІВБЕСІДИ З КОНКУРСНОГО ПРЕДМЕТУ «ГЕОГРАФІЯ»

Програма співбесіди з географії складається з таких розділів:

1. Загальна географія.
2. Географія материків і океанів.
3. Фізична географія України.
4. Загальні положення економічної та соціальної географії.
5. Економічна і соціальна географія України.
6. Економічна та соціальна географія світу.

I. Загальна географія

Географія як наука, розвиток географічних досліджень. Об'єкт та предмет вивчення географії. Місце географічних дисциплін у системі наук. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Розвиток уявлень про форму, розміри та рухи Землі. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. Вітчизняні вчені-географи. Сучасні географічні дослідження та їх значення. Способи зображення Землі. Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта», «азимут».

Картографічні проєкції та спотворення. Елементи градусної сітки. Легенда карт. Види масштабу. Класифікація карт. Топографічні карти та їх практичне використання. Визначення напрямків географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Способи вимірювання відстаней на різних географічних і топографічних картах. Орієнтування на місцевості за місцевими ознаками. Значення карт у житті людини. Літосфера та рельєф. Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора», «літосфера», «літосферна плита», «тектонічні структури», будова та типи земної кори, породи та мінерали що її складають. Геологічне літочислення, геологічний вік, геохронологічна таблиця. Внутрішні процеси в літосфері. Рухи літосферних плит. Походження материків і океанів. Вулкани та землетруси, райони їх поширення. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню. Корисні копалини їх класифікація за походженням. Основні форми земної поверхні: гори і рівнини. Рельєф дна Світового океану. Значення рельєфу в господарській діяльності людини та вплив діяльності людини на рельєф. Атмосфера та клімат. Поняття «атмосфера», її склад та будова, значення. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері й на земній поверхні. Теплові пояси та їх межі (тропіки і полярні кола). Температура земної поверхні та повітря, її зміни з висотою і розподіл залежно від кута падіння сонячних променів. Атмосферний тиск його вимірювання. Основні пояси атмосферного тиску Землі. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони й антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Вода в атмосфері. Вологість повітря. Хмари. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Повітряні маси й атмосферні фронти. Поняття «клімат». Кліматичні пояси та області. Кліматична карта. Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до морів, рельєфу, антропогенного впливу. Погода, добові та сезонні коливання її метеорологічних елементів. Спостереження за погодою та її прогнозування. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність. Гідросфера. Поняття «гідросфера» та її основні частини. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Суходіл в океані. Властивості вод Світового океану та причини її

неоднорідності. Водні маси. Рух води в Світовому океані. Морські течії. Води суходолу. Річка та її частини. Елементи річкової долини. Річкові басейни. Живлення та режим річок. Озера, їх походження. Болота. Льодовики, багаторічна мерзлота. Підземні води. Джерела. Штучні водойми. Використання Світового океану та вод суходолу в господарській діяльності людини. Біосфера. Поняття «біосфера», її складові та межі. Ґрунти, їхні властивості та відмінності. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Вплив біосфери на інші оболонки. Вплив людини на біосферу. Охорона біосфери. Географічна оболонка. Загальні закономірності природи Землі. Поняття «географічна оболонка». Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовин та енергії, ритмічність, комплексність. Зональні та азональні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини.

II. Географія материків і океанів

Предмет вивчення географії материків і океанів. Значення та завдання курсу «Географія материків і океанів». Поняття «материк» і «частина світу». Основні географічні закономірності розвитку природи Землі: закономірності формування рельєфу, клімату, географічних поясів та природних зон. Формування зональних та азональних природних комплексів на материках. Океани: Тихий океан, Атлантичний океан, Індійський океан, Північний Льодовитий океан. План характеристики природного комплексу океану. Особливості фізико-географічного положення океанів. Історичні відомості про освоєння та дослідження різних частин Світового океану. Геологічна будова та рельєф дна океанів. Характерні риси клімату. Властивості водних мас та океанічні течії. Своєрідність органічного світу океанів. Природні ресурси океанів та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод.

Материка.

1. Африка. План географічної характеристики материка. Особливості фізико-географічного положення. Основні елементи берегової лінії. Дослідження та освоєння. Геологічна будова. Основні форми рельєфу материка. Корисні

копалини та закономірності їх розміщення на материку. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу: головні річкові системи, озера, басейни підземних вод, їх гідрологічні особливості. Природні зони та закономірності їх розміщення. Особливості ґрунтового, рослинного покриву та тваринного світу. Найбільші національні парки. Населення.

2. Австралія. Своєрідність географічного положення материка. Історія відкриття і дослідження. Форми рельєфу та корисні копалини Австралії. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси та типи клімату Австралії. Води суходолу. Природні зони. Своєрідність і унікальність органічного світу материка. Населення, його склад та розміщення.

3. Південна Америка. Особливості фізико-географічного положення. Дослідження і освоєння материка. Геологічна будова. Основні форми рельєфу. Закономірності поширення родовищ корисних копалин. Своєрідність клімату материка. Кліматичні пояси і області. Вплив клімату на формування і розподіл вод суходолу. Найбільші річки та озера. Природні зони. Ґрунти, рослинний покрив та тваринний світ. Висотна поясність в Андах. Зміна природних комплексів людиною. Походження та формування сучасного населення, його расовий склад та розміщення.

4. Антарктида. Своєрідність географічного положення материка. Відкриття Антарктиди та сучасні наукові дослідження материка. Міжнародне співробітництво у дослідженні природних умов і природних ресурсів. Українська дослідна станція «Академік Вернадський». Географічна будова та рельєф поверхні. Кліматичні умови. Рослинний і тваринний світ. Природні ресурси та їх охорона.

5. Північна Америка. Фізико-географічне положення материка. Історія відкриття та освоєння Північної Америки. Геологічна будова та основні форми рельєфу материка. Роль давнього зледеніння у формуванні сучасного рельєфу. Корисні копалини, закономірності їх поширення. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Основні річкові системи. Найбільші озера, їх походження. Особливості розміщення природних зон. Ґрунти, рослинний

покрив і тваринний світ. Висотна поясність Кордильєр. Природоохоронні території. Найвідоміші національні парки. Особливості заселення Північної Америки. Населення, його расовий і етнічний склад.

6. Євразія. Фізико-географічне положення материка. Особливості берегової лінії Євразії. Історія відкриття і дослідження окремих територій материка. Геологічна будова. Давні материкові зледеніння. Сейсмічно активні області. Основні форми рельєфу материка. Найбільші рівнини і гори. Корисні копалини, закономірності їх походження. Особливості формування клімату, кліматичні пояси і типи клімату. Внутрішні води. Найбільші річки та озера. Багаторічна мерзлота. Сучасне зледеніння. Природні зони. Особливості їх розміщення на території материка. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ природних зон. Висотна поясність у горах материка. Зміна природи людиною. Населення. Расовий та етнічний склад. Розміщення населення на материку. Земля – наш спільний дім. Взаємодія людини і природи. Природні ресурси материків і океанів, їх класифікація. Зміна взаємозв'язків між компонентами природи під впливом господарської діяльності людини. Порушення рівноваги в природних комплексах материків та океанів. Проблема забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, основні джерела їх надходження. Природоохоронні території. Міжнародні організації з охорони природи.

III. Фізична географія України

1. Україна та її географічні дослідження. Географічне положення, формування території України. Загальні відомості про Україну. Формування території, сучасні розміри, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення, кордони, розташування території України стосовно годинних поясів. Місце України на політичній та економічній карті світу. Господарська оцінка економіко-географічного положення.

2. Природні умови і ресурси України. Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси. Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори. Тектонічні структури, їх будова та рухи. Особливості геологічної будови території України. Геоморфологічна будова. Чинники виникнення

несприятливих геологічних і геоморфологічних процесів та шляхи запобігання їм. Мінерально-сировинні ресурси та їх класифікація. Закономірності поширення, характеристика та господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин. Кліматичні умови та ресурси. Основні кліматотвірні чинники. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температури повітря і опадів на території України. Основні кліматичні показники. Сезонні особливості клімату. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території країни, їх поширення. Кліматичні ресурси. Метеоспостереження, прогнози погоди. Внутрішні води та водні ресурси. Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річкові басейни. Канали. Болота, їх типи і поширення. Озера і водосховища. Підземні води. Неприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони. Ґрунти, рослинний покрив, тваринний світ. Ґрунтовий покрив. Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів України. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси України. Охорона земельних ресурсів. Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності. Рослинні комплекси лісів, степів, луків. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Зелена книга України. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичний склад лісів, степів, луків, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення. Червона книга України.

3. Природні комплекси України Природно-територіальні комплекси. Умови розвитку й характерні риси природних комплексів. Взаємодія чинників і компонентів ПТК. Ландшафти та їх класифікація. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення. Природні комплекси рівнин. Мішані та широколистяні ліси. Лісостеп. Степ. Господарська характеристика природних зон, проблеми використання природних ресурсів й охорони природи. Гірські природні комплекси. Українські Карпати. Кримські

гори. Природногосподарська характеристика гірських областей, проблеми використання ресурсів й охорони природи. Природні комплекси морів. Чорне та Азовське моря. Природногосподарська характеристика морів, проблеми використання ресурсів та охорони природи.

4. Використання природних умов і ресурсів та їх охорона Геоекологічна ситуація. Геоекологічна ситуація. Основні забруднювачі навколишнього середовища. Вплив геоекологічної ситуації на населення. Використання й охорона природних умов і ресурсів. Природоохоронні заходи. Законодавчі акти про природно-заповідний фонд. Категорії природно-заповідного фонду. Природоохоронні комплекси. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища.

IV. Загальні положення економічної та соціальної географії

1. Вступ Економічна та соціальна географія як наука. Предмет економічної та соціальної географії. Економічна та соціальна географія в системі географічних наук. Зв'язок економічної та соціальної географії з іншими науками. Методи економіко-географічних досліджень. 2. Населення. Кількість, розміщення, статеві і вікова структури населення. Поняття "природний рух населення". Відтворення населення. Демографічні процеси і демографічна політика. Механічний рух (міграції) населення. Поняття "еміграція", "імміграція", "міграція", "сальдо міграції". Внутрішні і зовнішні міграції. Міграційні процеси і міграційна політика держав. Статеві-віковий склад населення, його наслідки. Система розселення населення. Міське і сільське населення. Типи населених пунктів. Урбанізація. Субурбанізація. Міські агломерації. Типи міст за розмірами та за функціями. Типи сільських поселень, особливості їх розміщення. Трудові ресурси та зайнятість населення. Поняття "трудові ресурси", "економічно активне населення", "зайнятість населення", "безробіття". Взаємодія суспільства і природи. Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Ресурсозабезпеченість. Природокористування: раціональне і нераціональне. 3. Господарство Загальна характеристика господарства. Поняття про господарство і національний

господарський комплекс. Міжнародний географічний поділ праці (МГПП).
Поняття —НТР та її основні риси. Галузева структура господарства. Поняття
—галузь і —міжгалузевий комплекс. Форми суспільної організації
виробництва. Інфраструктура, її види. Поняття про територіальну структуру
господарства. Значення зовнішніх економічних зв'язків у господарстві країни.
Економічний потенціал. Показники соціально-економічного розвитку. Валовий
національний продукт, національний доход. Показники якості життя.
Промисловість. Промисловість як сфера матеріального виробництва. Галузева
структура паливної промисловості. Сировинна база. Вугільна промисловість.
Нафтова промисловість. Нафтопереробна промисловість. Газова промисловість.
Електроенергетика як складова ПЕК. Основні типи електростанцій.
Енергосистема Альтернативні способи одержання енергії. Чорна металургія.
Сировинна база. Чинники розміщення. Кольорова металургія. Склад і
сировинна база. Чинники розміщення підприємств галузі. Роль
машинобудування у господарстві держави. Структура галузі. Міжгалузеві та
внутрішньогалузеві зв'язки. Чинники розміщення: наукоємні, трудомісткі і
металомісткі галузі. Хімічна промисловість, її галузева структура. Природно-
сировинна база хімічної промисловості і використання відходів. Структура та
значення лісової та деревообробної промисловості, особливості її розміщення.
Целюлозно-паперове і лісохімічне виробництво. Галузева структура
промисловості будівельних матеріалів. Чинники розвитку і розміщення.
Сировинна база. Галузева структура легкої промисловості. Чинники її
розміщення. Галузевий склад харчової промисловості. Чинники розміщення
галузей. Сільське господарство. Значення сільського господарства в економіці
держави. Галузева структура сільського господарства. Зв'язок сільського
господарства з іншими галузями. Природно-географічні фактори розвитку
сільського господарства. Сільськогосподарські угіддя, їх структура. Меліорація
земель. Галузева структура і виробничі особливості рослинництва.
Тваринництво, його структура. Кормова база тваринництва. Транспорт. Роль
транспорту в розвитку господарства країни. Види транспорту. Залізничний

транспорт. Автомобільний транспорт. Водний транспорт. Повітряний транспорт. Трубопровідний транспорт. Соціальна сфера. Галузі соціальної сфери. Сфера послуг. Галузі виробництво товарів народного споживання їх значення.

V. Економічна і соціальна географія України

1. Населення України. Кількість, розміщення, статева і вікова структури населення. Заселення території України. Кількість, розміщення, статева і вікова структура населення. Територіальні чинники розміщення та густоти населення. Природні й економічні умови, які впливають на основні показники розміщення населення. Природний рух населення. Демографічна ситуація. Міграція населення, її види та причини. Українська діаспора та причини її виникнення. Національний та етнічний склад населення. Національний склад населення. Етнографічні групи. Регіональні відмінності духовної культури населення (мова, релігії, звичаї). Система розселення населення. Система розселення. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності, соціальні проблеми. Трудові ресурси, зайнятість населення. Трудові ресурси. Зайнятість населення у сфері матеріального виробництва та невиробничій сфері. Проблеми зайнятості та її географічні аспекти.

2. Господарство України. Загальна характеристика господарства, економічний потенціал. Основні риси структури господарства. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації господарства. Розвиток ринкової інфраструктури в Україні. Промисловість. Загальна характеристика розвитку та розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості. Паливна промисловість. Структура, місце і роль у господарстві. Вугільна промисловість. Райони видобутку бурого і кам'яного вугілля. Проблеми і перспективи розвитку. Нафтова і газова промисловість. Основні райони нафто- і газовидобутку. Центри нафтопереробного виробництва. Торф'яна, горючесланцева промисловість. Електроенергетика, її структура, розвиток і розміщення

основних типів електростанцій, ліній електропередач. Екологічні проблеми розвитку паливної промисловості та електроенергетики. Енергозбереження, альтернативні джерела енергії. Металургійна промисловість. Структура, місце і роль у господарстві. Чинники розвитку та розміщення. Сировинна база. Географія чорної металургії. Кольорова металургія. Основні галузі та їх розміщення. Проблеми й перспективи розвитку металургійної промисловості. Машинобудівна та металообробна промисловість. Значення, місце і роль у господарстві. Структура галузі і принципи розміщення окремих виробництв: важкого, сільськогосподарського, транспортного, електротехнічного та ін. Територіальна організація машинобудування. Проблеми і перспективи розвитку. Хімічна промисловість. Значення, місце і роль галузі. Сировинна база. Галузева структура хімічної промисловості. Географія окремих виробництв хімічної промисловості. Проблеми і перспективи розвитку. Лісова промисловість. Структура і значення. Лісове господарство (лісозаготівля). Основні райони заготівлі лісу, проблеми відтворення і раціонального використання лісових ресурсів. Деревообробна промисловість. Целюлозно-паперове та лісохімічне виробництво. Географія виробництв лісової промисловості, проблеми і перспективи розвитку. Промисловість будівельних матеріалів. Структура і значення. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Географія цементного виробництва. Легка промисловість. Художні промисли. Структура, принципи розміщення. Географія текстильної (бавовняної, вовняної, лляної і шовкової), швейної та трикотажної, шкіряно-взуттєвої промисловості. Основні центри художніх промислів. Харчова промисловість. Галузева структура, особливості спеціалізації, принципи розміщення і географія. Проблеми і перспективи розвитку. Сільське господарство. Роль, місце і значення сільського господарства. Земельний фонд. Меліорація земель. Рослинництво. Зернові культури. Вирощування технічних культур, картоплі й овочів. Садівництво, ягідництво і виноградарство. Тваринництво. Рибне господарство. Соціальна сфера. Галузева структура, значення. Сфера послуг. Структура галузі. Рекреаційно-туристське

господарство. Проблеми і перспективи розвитку галузі. Транспорт і зовнішньоекономічні зв'язки України. Основні види транспорту, їх характеристика. Особливості розміщення. Географія перевезень. Залізнична мережа України. Автомобільний транспорт, найважливіші автомагістралі. Трубопровідний транспорт, транзитні шляхи транспортування нафти і газу. Водний транспорт, морські і річкові порти. Повітряний транспорт. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

3. Економіко-географічні райони України. Характеристика економічних районів. Економіко-географічна характеристика (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки; регіональні відмінності). Географічний поділ праці й економічне районування. Донецький, Придніпровський, Північно-Східний, Столичний, Центральний, Причорноморський, Подільський, Північно-Західний, Карпатський райони (коротка економіко-географічна характеристика).

VI. Економічна та соціальна географія світу.

1. Загальна економіко-географічна характеристика світу. Сучасна політична карта світу. Етапи формування політичної карти світу. Типологія країн. Показники, що визначають рівень економічного розвитку країн. Форми правління й адміністративно-територіальний устрій країн. Сучасна політична карта Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії й Океанії. Міжнародні організації. Населення. Кількість населення світу та його динаміка. Етнічний (національний) склад населення. Найчисленніші народи і мовні сім'ї. Релігії народів світу. Нерівномірність розміщення населення на Землі. Міське населення. Агломерації, мегалополіси. Процеси урбанізації Сільське населення світу Міграційні процеси. Трудові ресурси та зайнятість населення в різних сферах господарства країн та регіонів світу. Географія світових природних

ресурсів. Природні ресурси світу: мінеральні, водні, земельні, лісові, рекреаційні, Світового океану. Ресурсозабезпеченість і ресурсозбереження. Світове господарство. Географія промисловості світу. Світова паливно-енергетична система. Географія вугільної, нафтової і газової промисловості. Електроенергетика світу. Чорна і кольорова металургія світу, основні райони розміщення металургійного виробництва. Машинобудування світу: географія основних галузей. Основні райони розміщення: хімічної, лісової і деревообробної, легкої, харчової промисловості. Географія сільського господарства. Особливості розвитку і розміщення галузей рослинництва і тваринництва. Географія транспорту. Розвиток та розміщення найважливіших видів транспорту: залізничного, автомобільного, водного, повітряного. Міжнародні економічні зв'язки. Основні форми економічного співробітництва. Міжнародний туризм та його різновиди. Глобальні проблеми людства. Виникнення і суть глобальних проблем людства. Найважливіші проблеми сучасності: демографічна, екологічна, енергетична, продовольча, бідності, війни і миру, освоєння ресурсів Світового океану та шляхи їх розв'язання.

2. Регіони та країни світу. Економіко-географічна характеристика регіонів та країн світу. Економіко-географічна характеристика регіонів та окремих держав (за типовим планом: економіко-географічне положення та його господарська оцінка; природні умови і ресурси; населення і трудові ресурси; особливості галузевої та регіональної структури господарства; промисловість та її структура; характеристика основних галузей сільського господарства; транспорт, основні його види та географія; зовнішньоекономічні зв'язки; регіональні відмінності). Загальна характеристика країн Європи. Німеччина. Велика Британія. Франція. Італія. Польща. Білорусь. Росія. Загальна характеристика країн Азії. Японія. Китай. Індія. Країни Америки. США, Канада. Загальна характеристика країн Латинської Америки. Загальна характеристика країн Африки. Загальна характеристика Австралії та країн Океанії.

4. СТРУКТУРА, ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ З ГЕОГРАФІЯ

Співбесіда складається з таких видів роботи:

1. Теоретичні запитання згідно програми.
2. Практичного завдання згідно програми.

Абітурієнт дає відповідь на 3 теоретичних питання та виконує 1 практичне завдання.

Відповідь абітурієнта оцінюється предметною екзаменаційною комісією з географії у складі голови комісії та її членів із обов'язковим складанням протоколу співбесіди. Предметна екзаменаційна комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки та колегіально доходить висновку: «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування» відповідно до рівня навчальних досягнень, навичок і знань абітурієнта, що зазначені в відповідних критеріях.

Критерії оцінювання навчальних досягнень абітурієнтом з географії

Рівень навчальних досягнень	Критерії оцінювання
Початковий	П₁ Абітурієнт розрізняє окремі географічні явища чи об'єкти (гори і рівнини, суходіл і океани, села і міста, галузі і т. д.) та з допомогою екзаменатора знаходить їх на карті
	П₂ Абітурієнт за допомогою екзаменатора відтворює окремі факти на елементарному рівні, розрізняє один або кілька запропонованих географічних об'єктів та за допомогою екзаменатора намагається знайти їх на карті
	П₃ Абітурієнт у деяких випадках дає нечіткі характеристики географічних об'єктів; за допомогою екзаменатора знаходить їх на карті, може самостійно розрізнити окремі географічні поняття
Середній	С₁ Абітурієнт частково відповідає на питання екзаменатора, дає нечітке визначення основних понять і термінів за допомогою екзаменатора. Називає, відповідно до теми конкретного питання, компоненти географічної оболонки та складові господарства; намагається відтворити за зразком практичну роботу; під час відповіді намагається користуватися географічною картою.
	С₂ Абітурієнт відтворює частину навчального матеріалу без розкриття причинно-наслідкових зв'язків, описує географічні об'єкти чи явища за типовим планом. Намагається робити висновки без підтвердження їх

		прикладями; частково володіє обов'язковою географічною номенклатурою
	С3	Абітурієнт самостійно дає більшість визначень, передбачених екзаменаційними питаннями, відтворює значну частину засвоєного матеріалу. З допомогою екзаменатора виявляє причинно-наслідкові зв'язки, ілюструє їх власними прикладами. На середньому рівні володіє географічною номенклатурою та картою
Достатній	Д1	Абітурієнт має достатні географічні знання і застосовує їх у стандартних ситуаціях. Має цілісне уявлення про природні та суспільні явища, вміє вести спостереження за навколишнім середовищем; володіє картографічним матеріалом
	Д2	Абітурієнт засвоїв основні географічні уявлення, поняття і категорії про Землю та господарську діяльність людини. Застосовує здобуті знання на практиці, використовуючи прийоми аналізу статистичних даних про господарство і населення, показує їх зміну у часі. Вміє наводити приклади взаємодії людини і природи; знає обов'язкову географічну номенклатуру
	Д3	Абітурієнт на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, може застосовувати його для виконання практичних робіт; має чіткі уявлення про компоненти природи і просторову організацію господарства; пояснює причинно-наслідкові зв'язки в природі і господарстві; майже безпомилково працює з картографічним матеріалом
Високий	В1	Абітурієнт усвідомлює сучасну географічну картину світу, здійснює оцінку певних процесів та явищ, передбачених навчальною програмою; пояснює прикладне значення географічних знань, дає розгорнуту відповідь, відбирає необхідні знання; вільно застосовує більшість географічних понять та може їх класифікувати; добре володіє картографічним матеріалом.
	В2	Абітурієнт має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження і висновки, вміє працювати з джерелами географічної інформації; на високому рівні аналізує та використовує картографічну інформацію
	В3	Абітурієнт володіє ґрунтовними географічними знаннями у межах вимог навчальної програми, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує природні та суспільні явища, робить відповідні висновки й узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє картографічною інформацією та творчо її використовує

Комісія доходить висновку «не рекомендовано до зарахування» у випадку, коли відповідь абітурієнта не відповідає викладеним вище критеріям та вимогам до рівня сформованості навичок та вмій з конкурсного предмету «географія», **а рівень навчальних досягнень менший, ніж середній С2 для спеціальностей 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство, 034 «Культурологія», 035 «Філологія», 051 «Економіка», 241 «Готельно-ресторанна справа», 292 «Міжнародні економічні відносини», або менший, ніж достатній Д1 для спеціальності 242 «Туризм».**

Комісія доходить висновку «рекомендовано до зарахування», коли абітурієнт демонструє достатній рівень зазначених в п.2 «Вимоги до рівня підготовки» компетенцій з конкурсного предмету географія, відповідний рівень навчальних досягнень, що зазначені в Критеріях оцінювання навчальних досягнень абітурієнтом з географії.

Також абітурієнт має продемонструвати таке ставлення до предмету:

- усвідомлення важливості географії як природничої науки, успішного вивчення інших дисциплін;
- критичне осмислення інформації та джерел її отримання;
- усвідомлення важливості інформативно-комунікаційних технологій для ефективного розв'язування природничих задач;
- усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності;
- усвідомлення важливості вивчення іноземних мов для розуміння географічних термінів та позначень, пошуку інформації в іншомовних джерелах.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Бойко В.М., Міхелі С.В. Географія материків і океанів (підручник для 7 класу). – К.: Зодіак-ЕКО, 2016.
2. Бойко В.М., Міхелі С.В. Загальна географія: Підручник для 6 класу. – Педагогічна преса, 2016.
3. Булава Л.М. та ін. Фізична географія України (підручник), 8 клас. – АН ГРО ПЛЮС, 2016.
4. Булава Л.М., Мащенко О.М., Ільченко В.Р. Загальна географія. (підручник), 6 клас. – Довкілля-К, 2014.
5. Гілецький Й.Р. Економічна і соціальна географія України. Підручник для 9 класу. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2015.

6. Гілецький Й.Р. Фізична географія України (підручник), 8 клас. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2012.
7. Дідчук І.Л., Заставецька О.В., Брущенко І.В. Фізична географія України (підручник), 8 клас. – Прем'єр ВД «Освіта», 2015.
8. Коберник С.Г., Коваленко Р.Р. Географія* (рівень стандарту, академічний рівень) (підручник), 10 клас. – Харків: Оберіг, 2015.
9. Коберник С.Г., Коваленко Р.Р. Географія материків і океанів: Підручник для 7 класу. – Навчальна книга, 2015.
10. Коберник С.Г., Коваленко Р.Р. Загальна географія: Підручник для 6 класу.- Інститут сучасного підручника, 2014.
11. Надтонка О.Ф., Топузов О.М. Географія (підручник), 9 клас. – Світ знань, 2014.
12. Паламарчук Л.Б., Гільберг Т.Г., Безуглий В.В. Географія* (профільний рівень) (підручник), 10 клас. – Генеза, 2014.
13. Пестушко В.Ю. Фізична географія України (підручник), 8 клас. – Генеза, 2014.
14. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія (підручник), 9 клас. – Генеза, 2014.
15. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія материків і океанів (підручник), 7 клас.- Генеза, 2012.
16. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія* (рівень стандарту, академічний рівень) (підручник), 10 клас. – Генеза, 2010.
17. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Загальна географія (підручник) 6 клас, Генеза, 2013.
18. Садкіна В.І., Гончаренко О.В. Географія (підручник), 9 клас. – Харків: Оберіг, 2010.
19. Скуратович О.Я. Коваленко Р.Р., Круглик Л. І. Загальна географія: Підручник для 6 класу. – Педагогічна преса, 2012.
20. Шищенко П.Г., Муніч Н.В. Фізична географія України (підручник), 8 клас.- К.: Зодіак-ЕКО ВД «Освіта», 2011.